

ŞTIRILE

Alain de Botton s-a născut în anul 1969, la Zürich. Familia, de ascendență sefardă, provine din micul oraș castilian Boton, pe care îl părăsește în 1492. Tatăl său s-a născut la Alexandria, în Egipt. Alain de Botton își petrece primii opt ani de viață la Zürich, iar următorii zece la Oxford, ca intern, și își continuă studiile la Cambridge. Cei zece ani de internat sunt cea mai urâtă amintire a vieții sale.

Romancier, eseist și jurnalist, Botton predă și filozofie la Universitatea din Londra. Pe lângă limba în care scrie, engleza, vorbește perfect franceza și germana. Cărțile sale, în care puritatea trăirii este dublată de inteligență narativă și de inteligență pur și simplu, au succes în toată lumea.

Scrieri: *Essays in Love* (1993), *Eseuri de îndrăgostit*, Humanitas, 2003, *Humanitas Fiction*, 2013), *The Romantic Movement* (1994), *Sex, shopping și un roman*, Humanitas, 2005), *Kiss & Tell* (1995), *How Proust Can Change Your Life* (1997), *The Consolation of Philosophy* (2000), *The Art of Travel* (2002), *Status Anxiety* (2004), *On Seeing and Noticing* (2005), *Despre farmecul lucrurilor plictisitoare*, Humanitas, 2006), *The Architecture of Happiness* (2006), *The Pleasures and Sorrows of Work* (2009), *A Week at the Airport* (2009), *Religion for Atheists* (2011), *How to Think More About Sex* (2012), *Art as Therapy* (2013), *The News: A User's Manual* (2014).

Alain de Botton

ȘTIRILE

Manualul utilizatorului

Traducere din engleză de
RADU PARASCHIVESCU

HUMANITAS
BUCUREȘTI

Redactor: Mona Antohi
Coperta: Ioana Nedelcu
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cecilia Laslo
DTP: Andreea Dobreci, Carmen Petrescu

Tipărit la Accent Print – Suceava

Alain de Botton

The News: A User's Manual

Copyright © 2014 by Alain de Botton

All rights reserved.

Lines from „Asphodel, That Greeny Flower“ by William Carlos Williams,
from *The Collected Poems: Volume II, 1939–1962*,
copyright © 1944 by William Carlos Williams. Reprinted by permission
of Carcanet Press Limited and New Directions Publishing Corp.

© HUMANITAS, 2015, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Alain de Botton

Știrile: manualul utilizatorului / Alain de Botton; trad. Radu Paraschivescu –
București: Humanitas, 2015

Index

ISBN 978-973-50-5042-9

I. Paraschivescu, Radu

070.431

EDITURA HUMANITAS

Piața Presei Libere 1, 013701 București, România

tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51

www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro

Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro

Comenzi telefonice: 0372 743 382 / 0723 684 194

Pentru mama

Cuprins

I. PREFERINȚĂ	9
II. POLITICĂ	19
III. ȘTIRI DIN LUMEA ÎNTREAGĂ	77
IV. ECONOMIE	123
V. CELEBRITATE	153
VI. DEZASTRU	185
VII. CONSUM	219
VIII. CONCLUZIE	237
<i>Credite fotografice</i>	253
<i>Indice</i>	255

I
Prefață

I.

N-ARE NICI UN FEL DE INSTRUCȚIUNI, fiindcă se presupune că este activitatea cea mai firească, ușoară, evidentă și nere-marcabilă din lume, la fel ca respiratul și clipitul.

După un timp, de obicei nu mai mult de-o noapte (și adeseori considerabil mai repede; dacă suntem din cale-afară de neliniștiți, s-ar putea să rezistăm doar zece sau cincisprezece minute), ne întrerupem din ceea ce facem ca să vedem *ce mai e la știri*. Ne suspendăm viețile și așteptăm să mai primim o doză de informații esențiale despre cele mai semnificative realizări, catastrofe, infrațiuni, epidemii și complicații romanțioase care s-au revărsat asupra omenirii, oriunde pe planetă, de la data ultimei verificări.

Ceea ce urmează este o încercare de-a face ca acest obicei ubicuu și familiar să pară mult mai straniu și chiar mai periculos decât este în prezent.

2.

ȘTIRILE SE ANGAJEAZĂ să ne pună în fața ochilor tot ceea ce se presupune că este mai neobișnuit și mai important în lume: o ninsoare la tropice, copilul din flori al unui președinte, o pereche de gemeni siamezi. Însă oricât ar fi de hotărâte să ia urma anomaliilor, lucrurile asupra cărora evită cu dibăcie să-și fixeze privirile sunt știrile însele și poziția predominantă pe care au dobândit-o în viețile noastre. „Jumătate din populația globului trăiește zilnic în robia știrilor“ este un titlu pe care n-o să-l vedem niciodată din partea unor organizații altminteri dedicate lucrurilor remarcabile și demne de consemnat, corupte și șocante.

Societățile devin moderne, a sugerat Hegel, când știrile înlocuiesc religia ca principal element de călăuzire și nucleu de autoritate. În economiile dezvoltate, știrile ocupă acum o poziție de putere cel puțin egală cu poziția pe care-o aveau înainte credințele. Fluxurile de știri corespund cu o precizie deconcertantă orelor de slujbă: utrenia s-a preschimbat în știrile dimineții, vecernia a fost înlocuită de știrile serii. Însă știrile nu se limitează la respectarea unui orar cvasireligios. Ele cer de asemenea să le abordăm cam cu aceleași așteptări respectuoase pe care le-am fi nutrit odinioară cu privire la credințe. Asta fiindcă și aici ne așteptăm să trăim revelații, să aflăm cine e bun sau rău, să îndurăm suferințe și să descifrăm logica în curs de desfășurare a existenței. Iar dacă refuzăm să luăm parte la ritualuri, ni se poate reproșa și aici că suntem eretici.

Știrile se pricep să facă din propriile mecanisme structurale aproape invizibile și, prin urmare, greu de contestat. Ele ni se adresează pe o voce naturală și lipsită de inflexiuni, fără să facă trimitere la perspectiva lor marcată de prezumții. Și nu reușesc să dezvăluie că nu se mulțumesc să *semnaleze* lucruri despre lume, ci se străduiesc să creeze permanent în mințile noastre o planetă nouă, conformă propriilor priorități adeseori extrem de distincte.

3.

ÎNCĂ DE LA O VÂRSTĂ FRAGEDĂ, suntem educați în așa fel încât să apreciem puterea imaginilor și a cuvintelor. Suntem duși la muzee și informați solemn că s-ar putea ca anumite tablouri ale unor pictori morți de mult să ne transforme perspectivele. Facem cunoștință cu poezii și povestiri care ar putea să ne schimbe viețile.

Și totuși, în mod ciudat, rare sunt cazurile când oame-nii ne educă în legătură cu imaginile și cuvintele pe care ni le trimit oră de oră știrile. Se consideră că e mai important să putem desluși intriga din *Othello* decât să decodificăm prima pagină din *New York Post*. E mai mare probabilitatea să aflăm despre semnificația felului cum folosește Matisse culorile decât să ne familiarizăm cu efectele secțiunii de fotografii ale celebrităților din *Daily Mail*. Nu suntem încurajați să ne gândim la ce-ar putea să li se întâmple concepțiilor noastre după ce ne-am cufunda în citirea revistelor *Bild* sau *OK!* sau a publicațiilor *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, *Hokkaido Shimbun*, *Tehran Times* sau *Sun*. Nu suntem niciodată expuși sistematic capacității extraordinare a noilor canale de-a ne influența simțul realității și de-a modela conturul a ceea ce-am putea la fel de bine să numim – fără urmă de asociere supranaturală – sufletele noastre.

Oricât ar vorbi despre educație, societățile moderne neglijează examinarea a ceea ce este de departe cel mai important mijloc de educare a propriilor populații. Indiferent ce se întâmplă în sălile de clasă, tipul cel mai puternic și continuu de educație are loc pe calea undelor și pe ecrane. Înfășurați în coconul clasei doar pe durata primilor optsprezece ani de viață, ne petrecem efectiv restul vieților sub tutela noilor entități care exercită asupra noastră o influență infinit mai mare decât a oricărei instituții. Odată ce ni s-a încheiat educația oficială, știrile preiau rolul profesorului. Ele sunt forța individuală cea mai semnificativă, care fixează tonul vieții publice și modelează percepția asupra comunității, care se întinde dincolo de zidurile propriei case. Sunt creatorul prim al realității politice și sociale. După cum o știu prea bine revoluționarii, dacă vrei să schimbi

mentalitatea unei țări, nu te îndrepti spre galeria de artă, spre Ministerul Educației sau spre locuințele romancierilor celebri; îți îndrepti tancurile direct spre centrul nervos al organismului politic, spre cartierul general al știrilor.

4.

DE CE VREM NOI, publicul, să vedem ce mai e la știri? Groaza joacă un rol important aici. După o perioadă oricât de scurtă de debranșare de la știri, temerile noastre au obiceiul să se acumuleze. Știm cât de multe pot s-o ia razna și cât de repede: e posibil ca un Airbus A380 căruia i se deteriorează instalația de alimentare cu combustibil să se prăbușească în golf pradă flăcărilor, e posibil ca un virus purtat de un liliac african să forțeze bariera speciilor și să se infiltreze în sistemul de ventilare al unui tren japonez de navețiști foarte aglomerat, e posibil ca investitorii să provoace o retragere masivă de numerar din bănci, după cum e posibil ca un al nu se știe câtelea tată aparent obișnuit să curme cu violență viața celor doi copii frumoși pe care-i are.

Se prea poate ca în imediata apropiere să existe stabilitate și pace. Se prea poate ca în grădină un vânt ușor să miște ramurile prunului, iar în sufragerie praful să se strângă încet pe rafturile bibliotecii. Însă ne dăm seama că o asemenea seninătate nedreptățește esența haotică și violentă a existenței, astfel încât, după o vreme, seninătatea aceea are obiceiul să devină neliniștită în felul ei caracteristic. Conștiința difuză a posibilității de producere a unei catastrofe explică micul impuls de teamă pe care e posibil să-l manifestăm când ne îndreptăm telefoanele în direcția antenei de satelit celei mai apropiate și așteptăm să apară principalele

titluri ale zilei. E o versiune a fricii pe care mai mult ca sigur c-au avut-o strămoșii noștri îndepărtați în clipele reci dinaintea zorilor, pe când se întrebau dacă soarele avea să-și regăsească drumul înapoi pe firmament.

Și totuși, aici intră în joc și un tip aparte de plăcere. Indiferent cât sunt de neplăcute, ba poate mai cu seamă când sunt la apogeul urâteniei, știrile pot să ne ușureze de povara claustrofobică de-a trăi cu noi înșine, de-a încerca în permanență să ne onorăm potențialul și de-a lupta să convingem câțiva oameni din imediata noastră apropiere să ne ia în serios ideile și nevoile. A vedea ce mai e la știri înseamnă a duce cochilia la ureche și a fi copleșit de urletul omenirii. Poate fi o formă de-a scăpa de preocuparea noastră de-a localiza chestiuni care sunt mult mai grave și mai urgente decât cele care ne-au fost atribuite exclusiv, și de-a permite acestor preocupări mai mari să sufocă temerile și dubiile pe care le nutrim față de noi înșine. O foamete, un oraș sub ape, un criminal în serie care se plimbă liber, demisia unui guvern, previziunile unui economist referitoare la cozile la pâine care vor apărea până la începutul anului viitor; aceste tulburări exterioare sunt exact lucrurile de care s-ar putea să avem nevoie pentru inducerea sentimentului de liniște interioară.

Astăzi știrile ne informează despre un bărbat care a adormit la volan după ce-a stat treaz până noaptea târziu și-a comis un adulter pe Internet – după care a zburat cu tot cu mașină de pe un pod, ucigând o familie de cinci oameni aflați în rulota de dedesubt. O altă știre se referă la o studentă frumoasă și promițătoare, care a fost dată dispărută după o petrecere și a fost găsită făcută bucăți în portbagajul unei furgonete după cinci zile. A treia știre reia amănuntele aventurii pe care-o are un antrenor de

tenis cu eleva lui în vârstă de treisprezece ani. Aceste întâmplări, evident nebunești, ne fac să ne simțim sănătoși și binecuvântați prin comparație. Putem să le întoarcem spațele și să trăim un nou sentiment de ușurare legat de viața noastră previzibilă, de felul autoritar cum ne-am ținut sub control dorințele mai neobișnuite și de stăpânirea de sine manifestată prin faptul că încă nu ne-am otrăvit nici un coleg și nu ne-am îngropat nici o fostă amantă sub pavelele din curtea interioară.

5.

CE EFECT AU TOATE ACESTE ȘTIRI asupra noastră în timp? Ce rămâne din lunile sau chiar din anii pe care-i petrecem în compania lor? Încotro se îndreaptă acele numeroase emoții și temeri: despre copilul dispărut, reducerile bugetare și generalul necredincios? Cât de mult au contribuit toate aceste știri la nivelul general de înțelepciune, dincolo de câteva concluzii deloc surprinzătoare – că, de pildă, China e în creștere, că Africa Centrală e coruptă și că educația trebuie reformată?

E un semn al generozității noastre mentale faptul că, în general, nu insistăm asupra acestor chestiuni. Ne închipuim că n-am face bine dacă ne-am decupla pur și simplu. E greu să renunți la obiceiul deprins încă din primii ani (pe când stăteam turcește alături de toți elevii școlii) de-a asculta politicos diverși oameni cu autoritate povestindu-ne lucruri pe care le consideră esențiale.

Să întreb de ce contează știrile nu înseamnă să presupui că nu contează, ci doar să sugerezi foloasele unei abordări mai implicate a recoltei de știri. Această carte este o consemnare – o fenomenologie – a unui set de întâlniri cu